

Warszawa, dnia 18 lutego 2022 r.

Informacja o wynikach kontroli

na temat: *Prawidłowość prowadzenia postępowań administracyjnych dotyczących potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP w Łódzkim Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi*

- I. Podstawa prawna**
Czynności kontrolne zostały przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. *o kontroli w administracji rządowej*¹.
- II. Tryb kontroli**
Kontrola została przeprowadzona przez Departament Kontroli i Nadzoru (obecnie Departament Kontroli) Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w trybie uproszczonym, poza planem kontroli.
- III. Termin kontroli**
Od 20 lipca 2020 r. do 12 sierpnia 2020 r.
- IV. Zakres kontroli obejmował następujące zagadnienia:**
- 1) Prawidłowość rozpoznawania spraw o potwierdzenie prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP.
 - 2) Sprawowanie nadzoru nad rozpoznawaniem spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP, w tym zapewnienie rozwiązań organizacyjnych gwarantujących należyłą realizację zadań.
- V. Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2019 r. do 20 lipca 2020 r.² w wyniku których zostały wydane rozstrzygnięcia, zatem badaniami kontrolnymi objęte zostały również zdarzenia i dokumenty, a także kwestie sprawowania nadzoru sprzed 1 stycznia 2019 r. w zakresie prowadzonych postępowań.**
- VI. Ustalenia kontroli – ocena kontrolowanej działalności**
Działania Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego³ w zakresie realizacji zadań związanych z rozpoznawaniem spraw o potwierdzenie prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP oraz sprawowaniem nadzoru nad prowadzeniem ww. spraw, w tym

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 224.

² Kontrola obejmowała postępowania administracyjne (wyłącznie decyzje administracyjne potwierdzające prawo do rekompensaty, które nie były przedmiotem kontroli instancyjnej).

³ Zwanym dalej także ŁUW lub Urzędem.

zapewnieniem rozwiązań organizacyjnych gwarantujących należytą realizację zadań oceniono **pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości**.

Pozytywną ocenę uzasadnia:

- przestrzeganie wymogów formalnych określonych w art. 2 oraz art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty⁴ związanych z prowadzeniem postępowań administracyjnych ujętych na gruncie ustawy o realizacji prawa do rekompensaty,
- zapewnienie adekwatnej struktury etatowej w Oddziale Wywłaszczeń i Odszkodowań,
- określenie zakresu zadań pracownika realizującego zadania związane z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP,
- zapewnienie ciągłości realizacji zadań poprzez ustanowienie systemu zastępstw na polecenie kierownika,
- wykorzystywanie płacowych i pozapłacowych narzędzi motywacyjnych.

Za **nieprawidłowe** działanie organu uznane zostało:

- 1) nierzetelne gromadzenie materiału dowodowego, w trzech na cztery zbadane postępowania administracyjne, na okoliczność:
 - nieustalenia w toku postępowania administracyjnego wszystkich następców prawnych po właścicielu nieruchomości pozostawionej,
 - przedwczesnego przyjęcia przez Wojewodę większej powierzchni nieruchomości pozostawionej przy potwierdzeniu prawa do rekompensaty bez uprzedniego wyczerpania wszelkich możliwych środków dowodowych,
 - niepodjęcia przez Wojewodę własnej inicjatywy dowodowej w celu bezsprzecznego ustalenia powierzchni majątku pozostawionego przez właścicielkę nieruchomości na Kresach, lecz poprzestanie na wykazie hipotecznym dostarczonym przez pełnomocnika stron, czym naruszono wyrażoną w art. 7 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁵ zasadę ogólną prawdy obiektywnej⁶ oraz określony w art. 77 § 1 *kpa*⁷ obowiązek organu do wyczerpującego zebrania i rozpatrzenia materiału dowodowego;
- 2) nieskuteczny sposób weryfikacji oraz rozpatrywania przez kierownika Oddziału, radcę prawnego oraz dyrektora Wydziału w ramach obowiązków służbowych/zadań nadzorczych materiału dowodowego, niezapewniający wyczerpującego zbadania wszystkich okoliczności faktycznych niezbędnych do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy;
- 3) niespełnianie przez pracownika wymagań niezbędnych do zajmowania stanowiska do prowadzenia w okresie od 21 czerwca 2016 r., w tym, w okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2019 r. do dnia 11 czerwca 2019 r. postępowań administracyjnych dotyczących potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP.

W kontrolowanym obszarze stwierdzono również **uchybie**nie polegające na nieuczestniczeniu, w okresie objętym kontrolą, pracownika - realizującego zadania związane z rozpoznawaniem spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP - w szkoleniach z zakresu procedury administracyjnej.

⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 2097.

⁵ T.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 256 z późn. zm. – zwana dalej *kpa*.

⁶ Art. 7 *kpa* stanowi, że w toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.

⁷ Art. 77 § 1 *kpa* stanowi, że organ administracji publicznej jest obowiązany w sposób wyczerpujący zebrać i rozpatrzyć cały materiał dowodowy.

Prezentując powyższą ocenę podkreślono, iż mając na uwadze linię orzeczniczą sądów administracyjnych, w której niejednokrotnie uznawane są rodzaj i powierzchnia pozostawionych budynków na podstawie jakichkolwiek dowodów, z których te okoliczności mogą wynikać, to niemniej jednak wskazać należy, że z uwagi na wynikający z art. 7 i art. 77 § 1 *kpa* obowiązek organu do wnikliwego przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego i rzetelnego gromadzenia dowodów, jak również fakt, że wypłata rekompensaty dokonywana jest ze środków publicznych - Wojewoda powinien dołożyć wszelkich starań i zachować większą ostrożność, a przede wszystkim wzmocnić inicjatywę dowodową podczas gromadzenia materiału dowodowego.

VII. Wnioski i zalecenia pokontrolne

W celu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości oraz usprawnienia funkcjonowania kontrolowanej jednostki wnioskowano o:

1. Zapewnienie bardziej wnikliwego i wyczerpującego sposobu weryfikacji i rozpatrywania materiału dowodowego w celu dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego z zakresu rozpoznawania spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP.
2. Wdrożenie skutecznych mechanizmów nadzorczych w Oddziale, zwłaszcza nad procedowaniem spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP, w wyniku których dochodzi do wypłat z ze środków publicznych.
3. Rozważenie zmiany opisu stanowiska pracownika zajmującego się procedowaniem postępowań administracyjnych z zakresu rozpoznawania spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP, w zakresie wymagań niezbędnych dotyczących wykształcenia wyższego prawniczego lub administracyjnego, a co się z tym wiąże rozważenie obsadzenia ww. stanowiska przez osobę posiadającą kierunkowe wykształcenie.
4. Zaangażowanie pracownika obecnie realizującego sprawy z zakresu potwierdzenia prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP do zespołu zadaniowego, tak aby sprawy przez niego procedowane były przedmiotem ponownej analizy przez pracownika merytorycznego (spoza kadry kierowniczej) posiadającego wykształcenie wyższe prawnicze bądź administracyjne.
5. Umożliwienie pracownikowi obecnie realizującemu zadania związane z procedowaniem postępowań administracyjnych z zakresu rozpoznawania spraw związanych z potwierdzeniem prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami RP, podniesienie kwalifikacji zawodowych w obszarze prawa bądź administracji lub zapewnienie temu pracownikowi możliwości udziału w szkoleniach z zakresu procedury administracyjnej.